МЕГАФАУНА

Текст
ДЖУЛС ХАУЪРД

Илюстрации
ГАВИН СКОТ

ЗАПОЗНАЙТЕ СЕ
С НАЙ-ГОЛЕМИТЕ ЖИВОТНИ
НА ЗЕМЯТА!

ИЗДАТЕЛСТВО „ФЮТ“

На Люк и Дейзи
ДЖУЛС ХАУЪРД

На Лори и Фрида,
които винаги са МЕГА
ГАВИН СКОТ

MEGA
First published 2025 by Nosy Crow Ltd
Wheat Wharf, 27a Shad Thames
London, SE1 2XZ, UK

Nosy Crow Eireann Ltd
44 Orchard Grove, Kenmare, Co Kerry, V93 FY22, Ireland

Nosy Crow and associated logos are trademarks
and/or registered trademarks of Nosy Crow Ltd.

Text © Jules Howard 2025
Illustrations © Gavin Scott 2025

The right of Jules Howard to be identified as the author and Gavin Scott
to be identified as the illustrator of this work has been asserted.

All rights reserved.

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, hired out
or otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published.
No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form
or by any means (electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise) without
the prior written permission of Nosy Crow Ltd.

The publisher and copyright holders prohibit the use ofeither text or illustrations to develop
any generative machine learning artificial intelligence (AI) models or related technologies.

Printed in China following rigorous ethical sourcing standards.

МЕГАФАУНА
© Издателство „Фют", 2025
Автор: Джулс Хауърд
Илюстрации: Гавин Скот
Превод и научна редакция: проф. д-р Златозар Боев, д.б.н.
Национален природонаучен музей – БАН

Тази книга е предмет на авторско и търговско право
на издателя. Използването на текста и оформлението
без съгласието на издателя е забранено.
Продаването, препродаването, заемането, наемането
и пускането в обращение по друг начин, освен по начин,
определен от издателя и закона, е забранено.

ISBN 978-619-270-110-9

Отпечатано в Китай

Съдържание

Въведение	4-5
Изчезналата мегафауна	6-7
Съвременната мегафауна	8-9
МОГЪЩИ БОЗАЙНИЦИ	10-11
Слонове	12-17
Сирени	18-23
Човекоподобни маймуни	24-29
Котки	30-35
Мечки	36-41
Нечифтокопитни бозайници	42-47
Чифтокопитни бозайници	48-53
Китове и делфини	54-59
Торбести бозайници	60-65
НАИСТИНА ГОЛЕМИ ПТИЦИ	66-67
Щраусови птици	68-73
СТРАХОВИТИ ВЛЕЧУГИ	74-75
Крокодили	76-81
Змии	82-87
Гущери	88-93
Сухоземни и водни костенурки	94-99
ОГРОМНИ РИБИ	100-101
Акули и скатове	102-107
Костни риби	108-113
ЧУДОВИЩНИ МЕКОТЕЛИ	114-115
Октоподи и калмари	116-121
Шестото измиране	122-123
Какво да правим?	124-125
Речник	126-127
Азбучен показалец	128

Изчезналата мегафауна

Сега нашата планета преминава през етап, в който господства мегафауната. Но в историята на Земята е имало и други подобни етапи – най-вече епохата на влечугите, или мезозойската ера.

През този период, продължил повече от 100 милиона години, в резултат на еволюцията се появили костенурки, големи като скали, и змии като огромни змейове, крокодили, приличащи на танкове, птерозаври (летящи влечуги) като малки самолети и огромни морски влечуги – плезиозаври, мозазаври и ихтиозаври, с остри като бръсначи зъби. А над всички гиганти се извисявали динозаврите – многобройна и разнолика група влечуги, която господствала на сушата.

Да разтресеш земята

Най-големите животни, живели някога, били група динозаври с дълги шии, известни като ЗАВРОПОДИ. Един от най-дългите завроподи бил АРЖЕНТИНОЗАВЪРЪТ – 36 метра! Отпечатъкът от крака му бил широк 1.7 метра – колкото кухненска маса!

Господари на небесата

Един от най-прочутите ПТЕРОЗАВРИ – летящите влечуги, е КЕТЦАЛКОАТЪЛЪГ. Този същински гигант вероятно е най-голямото летящо животно на всички времена. Размахът на крилата му бил 15 метра и е сравним с размерите на малък самолет.

И все пак размерът не е гаранция за траен успех на животните. Преди 66 милиона години астероид се разбил в Земята и я обгърнал с облаци от прах, задълго обричайки на глад гигантските влечуги.

Гиганти сред гигантите

ГИГАНОТОЗАВЪРЪТ бил дълъг 13 метра и бягал с около 50 километра в час. Той се конкурирал с ТИРАНОЗАВЪРА РЕКС в първенството за най-масивния сухоземен хищник на всички времена. Но имало и други гиганти, като СПИНОЗАВЪРА, който достигал до 18 метра дължина. Той, изглежда, тежал около три пъти повече от другите големи хищни динозаври.

Рибогущери

В началото на мезозойската ера две групи влечуги станали основни хищници в океанските хранителни вериги. Едната е на делфиноподобните ИХТИОЗАВРИ, а другата – на ДЪЛГОШИЕСТИТЕ ПЛЕЗИОЗАВРИ. Фосилни находки навеждат на мисълта, че дължината на някои ИХТИОЗАВРИ може да е била сравнима с дължината на най-голямото съвременно животно на Земята – синия кит.

След гибелта на динозаврите изминали 30 милиона години, докато отново се появят суперголеми животни. Сред тях имало змии, крокодили, нелетящи птици, но в господстваща група на сушата се превърнали бозайниците.

Съвременната мегафауна

В наши дни животните от мегафауната на Земята изпълняват много от ролите, които преди милиони години изпълнявали динозаврите и другите гигантски влечуги. Дългошиестите завроподи днес са заместени от жирафите и слоновете, стегозаврите и трицератопсите – от носорозите, стадните тревопасни динозаври – от зебрите и антилопите.

Тяхната численост се регулира от хищници като лъвовете и тигрите, които дебнат жертвите си по същия начин, както някога са го правили тиранозаврите и гиганотозаврите. В океаните много от китовете и делфините ловуват по почти идентичен начин като праисторическите морски влечуги. Всъщност в основните екосистеми по света можем да видим много познати модели на мегафауната.

Тревни простори

За да си осигурят достатъчно храна за поддържането на голямото си тяло, много животни от тревопасната мегафауна трябва да се придвижват от място на място, следвайки избуяването и цъфтежа на растителността през различните сезони. При миграция едновременно се придвижват милиони животни, чиито копита силно въздействат върху ландшафта.

Сладки води

Днес, както и в епохата на динозаврите, КРОКОДИЛИТЕ заемат върха на хранителната верига в съвременните тропически речни системи. Огромните им размери ограничават движението им на сушата, но във водата мощната им опашка им осигурява скорост, която малко животни могат да достигнат.

Тропични дъждовни гори

В тропичните дъждовни гори е горещо през цялата година. Това е идеално условие за студенокръвните животни, като влечугите, които се нуждаят от топлината на слънцето, за да поддържат телесната си топлина. Най-големите ЗМИИ днес живеят в най-топлите тропични гори. Сред тях е едно от най-дългите сухоземни животни в света – мрежестият питон, чиято дължина често надхвърля 6 метра.

Листопадни гори

За широколистните гори в умерения пояс са характерни сезонните промени. През лятото те гъмжат от живот, но през зимата за много животни е трудно да намерят храна. Някои, като ЧЕРНАТА МЕЧКА, изпадат в зимен сън. През това време тялото им черпи от енергията, запасена в подкожните им тлъстини.

Северни (бореални) гори

В тези местообитания царят студ и мраз много месеци наред. Там някои видове от мегафауната достигат дори по-големи размери, отколкото на други места. Това отчасти е и поради факта, че колкото по-голямо е едно животно, толкова по-добре тялото му запазва топлината си.

Тази зависимост, известна като правилото на Бергман, обяснява защо арктически животни, като БЯЛАТА МЕЧКА и ОВЦЕБИКА, са едни от най-големите сухоземни бозайници.

Океани

Поддържани от водата, много морски създания достигат големи размери, за да се изолират от студа и за да се предпазят от акули и други хищници. Морските гиганти, като КИТОВЕТЕ и КОСАТКИТЕ, се придвижват ефективно във водата благодарение на мощната си опашка и обтекаемата форма на тялото си.